

HILLERØD
KOMMUNE

Metodekatalog

Juni 2016 – revideret 2022

CSU EGEDAMMEN

INDHOLD

Indhold	2
Indledning	3
Anerkendende pædagogik	4
Cooperative learning	5
Empowerment.....	7
Kommunikation i et narrativt perspektiv	8
Kommunikation i et systemisk perspektiv	9
Low arousal approach	10
Læringsstile	12
Målorienteret undervisning	12
Situeret Læring	15
TEACCH	16
Totalkommunikation	18

INDLEDNING

Metodebegrebet har sin oprindelse i det græske *méthodos*, der betyder 'undersøgelsesmåde'. Ordet kan splittes i *met-* eller *meta-*, som refererer til noget bagvedliggende, og *hodós* som betyder vej. Metode refererer dermed til den vej, man vælger at gå for at nå et bestemt mål – med udgangspunkt i nogle refleksioner om den mest hensigtsmæssige vej at vælge. Metode er et væsentligt aspekt ved det pædagogiske arbejde, men det betyder ikke, at al pædagogisk arbejde nødvendigvis er metodisk.

Det pædagogiske praksisfelt er karakteriseret af en kompleksitet og uforudsigelighed, som metodebegrebet skal kunne rumme. Vi definerer metodisk arbejde som planlagt, formålstjenligt, systematisk og verbaliseret. Det betyder, at arbejdet indebærer overvejelser om, hvad målet med undervisningen eller indsatsen er, hvilke midler der er hensigtsmæssige for at nå dette mål, og at arbejdet er tilrettelagt på en så systematisk måde, at medarbejderen selv og medarbejderens kolleger kan fastholde metoden. Det er en forudsætning for, at medarbejderen kan sætte ord på mål, midler og systematik i arbejdet.

Vi har på CSU Egedammen udarbejdet et metodekatalog med formålene at:

- øge medarbejdernes metodebevidsthed
- gøre forventningen til faglig bevidsthed tydelig
- kvalificere dialog medarbejderne imellem
- kvalificere dialog med brugere, elever og samarbejdspartnere
- tilvejebringe et fælles sprog
- optimere en retning i kompetenceudviklingen
- danne grundlag for beskrivelse af de faglige krav ved rekruttering

Metodekataloget kan i sagens natur ikke rumme alle de metoder, som medarbejdergruppen på CSU Egedammen er uddannet i, og som dermed kommer i spil i undervisningen og i indsatserne. De metoder, der er præsenteret i kataloget, er derfor ikke en udtømmende liste over de praksisser, der arbejdes eller kan arbejdes med, men en oversigt over de metoder, der udgør og skal udgøre fundamentet i indsatsen.

Metodekataloget skal ses som et dynamisk dokument, hvor der med tiden vil komme nye metoder til og andre udgår i takt med den faglige udvikling på det pædagogiske område.

I metodekataloget optræder både begreberne bruger, elev og individ. Hvilket begreb, der anvendes, afhænger af, hvad der er relevant i den konkrete kontekst.

ANERKENDEDE PÆDAGOGIK

Den anerkendende tilgang kendetegnes ved at være positiv, nysgerrig og fordomsfri.

Det grundlæggende synspunkt i anerkendende pædagogik er, at brugerne er hele mennesker, der har kompetencer og mulighed for at udvikle sig.

Brugerne mødes i deres ønsker og behov, og med åbent og anerkendende sind støttes de i, de udfordringer de oplever.

Ligeledes mødes brugerne, hvor de er, og der er fokus på, i samspil med brugerne, at finde deres interesser, som der bakkes op om. Derudover støttes brugerne i at føre deres ideer ud i livet.

Brugerne oplever medindflydelse og medansvar på deres liv, hvilket medfører glæde og livskvalitet.

Der lægges vægt på, at brugerne opnår en arbejdsidentitet og følelse af glæde og stolthed i forhold til deres arbejdsliv og relationer.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Skabe trygge rammer for brugerne
- Støtte og guide brugerne
- Støtte dem i deres tro på dem selv
- Se deres ressourcer og udvikle deres kompetencer
- Give brugerne mulighed for at opleve selvstændighed og indflydelse
- Benytte sig af cirkulære og refleksive spørgsmål

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Narrativ tilgang
- Systemisk tænkning
- Brugerdreven innovation
- Den nærmeste udviklingszone

COOPERATIVE LEARNING

Cooperative Learning (CL) er grundlæggende en betegnelse for aktiviteter, hvor elever samarbejder efter bestemte principper, samarbejds mønstre og strukturer med henblik på at øge læring og trivsel i klassen.

I CL tager man generelt udgangspunkt i, at det er deltagernes aktive samarbejde, der er kernen i læringen. Helt basalt er også kravet om, at dette samarbejde skal foregå meget systematisk. I CL henvises ofte til teams på fire personer, men systemet kan også anvendes i pararbejde eller i store grupper.

Principperne bygger på et socialkonstruktivistisk lærings syn, især udviklet af den russiske psykolog Lev Vygotsky, der beskriver. "at læring er en social proces, der finder sted i interaktion med andre". Eleven skal være i centrum i samspil med andre.

Grundprincipper i Cooperative Learning

- Det er vigtigt at skabe sig bevidsthed om lærings situationen, da denne påvirker adfærd og lærings muligheder.
- Det fysiske lærings miljø – mulighed for bevægelse
- SPIL-principperne: Samtidig interaktion, Positiv indbyrdes afhængighed, Individuel ansvarlighed, Lige deltagelse.
- Indhold + struktur = aktivitet
- Principper for teamdannelse skal fremme deltagernes tolerance, samarbejds færdigheder, demokratiske sindelag og konstruktive dialog. Der arbejdes grundlæggende med heterogene teams.
- De sociale og faglige færdigheder, man arbejder med og sigter mod at gøre bedre, skal beskrives, demonstreres og bringes i spil i klassens praksis.
- Dialogen fremmer elevernes kreative tænkning, og teamtrygheden giver frihed til eksperimenterende.
- At lære eleverne "turtagning", så alle får sagt noget.
- Alle elevs taletid mangedobles, og via lærings opgavernes karakter kommer de rundt i sproget og får brugt alle dets funktioner tit og meget.
- Der tilstræbes dialogisk formidling dvs., at en teamdeltager formidler, mens de andre spørger ind enten undervejs eller bagefter og på denne måde opnår læring.

Man kan sige, at CL adskiller sig fra en traditionel klasseundervisning, hvor elevernes eneste "sparrings partner" ofte er læreren.

"Læring er noget, eleverne gør, ikke noget lærerne gør ved eleverne" (Spencer Kagan).

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Tre-trins interview
- Ekspert-gruppe arbejde
- Projektarbejde
- Samtidig interaktion
- Kammeratundervisning

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Den systemiske teori
- Vygotskys ZNU-begreb. ZNU betyder "Zonen for nærmeste udvikling"
- Motivations- og behovsteori fra den humanistiske psykologi

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Jette Stenlev 2003 "Cooperative Learning i fremmedsprogsundervisningen", Sprogforum 25

Kagan and Stenlev 2015 "Cooperative learning", Alinea

www.cooperativelearning.dk

EMPOWERMENT

Empowerment er et engelsk fagudtryk, der dækker over et komplekst begreb, der bedst kan oversættes med selvstændiggørelse eller mestring.

I følge Andersen, Brok & Mathiasen (2000) kan empowerment defineres *som det at opnå kontrol over eget liv forstået som kontrol over de kritiske og afgørende faktorer, der holder mennesker fast i undertrykkelse eller afmagt.*

Empowerment kan anskues som både et menneskesyn, en idé og en metode. Som metode er den ikke kun rettet mod individet, men især mod fællesskabet, da individets kontrol skal ses i relation til dets sociale og politiske miljø.

Inden for specialundervisning kan empowerment bl.a. opfattes som handlekompetence, og et mål for undervisningen må derfor være at understøtte udviklingen af elevernes handlekompetencer, så de bliver i stand til at være medbestemmende og handlende i deres eget liv. Det er derfor vigtigt at tage udgangspunkt i elevernes ressourcer, da disse er udgangspunkt for al handling.

Når empowerment lykkes, bevæger eleven sig fra at være passiv til at deltage aktivt i egen udvikling og læring. Læreren skal turde opgive sin ekspertrolle.

Metoden kan derved medvirke til at opbygge elevens evne til at handle ud fra egne værdier, mål og drømme.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- I samtaler og undervisning må læreren være nysgerrig og bestræbe sig på, at elevens ressourcer er udgangspunkt for aktiviteterne.
- At læreren hjælper eleven til at forstærke selvforståelsen og give eleven mulighed for at træffe valg, at handle og få kontrol.
- Eleven inddrages i udarbejdelsen af den individuelle undervisningsplan.

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Socialkonstruktionisme
- Systemteori

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Andersen, Brok & Mathiasen (2000) Empowerment på dansk. Frederikshavn: Dafolo A/S

Posborg R. og Jerlang E. (red.) 2003 Empowerment i storbyens rum – Et socialvidenskabeligt perspektiv, Hans Reitzels Forlag.

Røssel Helene, Menneskesyn og empowerment i den vidtgående specialundervisning 2014 Afgangprojekt i Diplom i specialpædagogik UCC

Tetler, S. 2013. Handicapforståelsens betydning for det specialpædagogiske professionsblik. I: Bonfils, I. S., Kirkebæk, B. Olsen, L. & Tetler, S. (Red.), Handicapforståelser – mellem teori, erfaring og virkelighed (s. 231-242). København: Akademisk Forlag.

Kurth, M. 2013 Handicap Hybrid, I: Bonfils, I. S., Kirkebæk, B. & Olsen, L. (Red.), Handicapforståelser – mellem teori, erfaring og virkelighed (s. 36-49). København: Akademisk Forlag.

KOMMUNIKATION I ET NARRATIVT PERSPEKTIV

I den narrative tænkning fokuseres der på, hvordan mening og sammenhæng skabes via fortællinger. Vi forbinder begivenheder på en måde, der fortæller den historie, vi gerne vil fortælle eller tror på, på en måde så den bliver bekræftet. Det har konsekvenser for vores opfattelse af fortiden, nutiden og fremtiden og for vores opfattelse af os selv.

Den måde, hvorpå vi anvender sproget, og de betydninger vi tillægger sproget, skaber fortællingen. En fortælling er altid kun én blandt flere mulige. Narrativ kommunikation går ud på at skabe en ramme for samtale og beskrivelser, hvor den enkelte får mulighed for at skabe nye fortællinger om sig selv og sit liv; en ny måde at strukturere og forstå ens erfaringer på. I narrativ kommunikation arbejdes der hen imod, at mennesket i sig selv ikke bliver problematiseret, og problemet dermed bliver mindre sårbart at tale om. Derudover er der fokus på at synliggøre ressourcer, skabe handlemuligheder og få personen til at fokusere på nye sammenhænge, frem for en problematiserende tænkning.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Navngivning af problemet
- Opgørelse af effekten af problemet
- Evaluering
- Begrundelse
- Lytte/dobbeltlytte
- Metaforer
- Eksternalisering
- Bevidning
- Cirkulære og reflektive spørgsmål

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Poststrukturalisme
- Socialkonstruktivisme
- Kulturpsykologisk teori

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Morgan, A 2005:Narrative samtaler kap. 1 og 2; Gyldendal Akademisk

Bruner S, B. 1999:Mening i handling; Klims Forlag

Holmgren, A. 2010:Fra terapi til pædagogik – en brugsbog i narrativ praksis; Forlag Gyldendal Akademisk

White, M. 2008:Kort over narrative landskaber; Hans Reitzels Forlag

White, M. 2007:Narrativ praksis. København; Hans Reitzels Forlag

KOMMUNIKATION I ET SYSTEMISK PERSPEKTIV

Metoden bygger på viden om, at mennesket påvirker sit eget og andres liv og selv påvirkes af andre gennem sproget. Den måde, som mennesket fortolker og fortæller om fortiden og nutiden, præger den enkeltes såvel som de andres selvforståelse, tankegang og handlinger, og herigennem påvirkes fremtiden. Her er mulighederne for at præge fremtiden i positiv retning.

Virkeligheden forstås i lyset af relationer, helhed og cirkularitet. Der findes ikke nogen position uden for systemet. Dermed er den professionelle aldrig en neutral og objektiv tekniker men en levende og agerende del af helheden.

I en systemisk tilgang til kommunikation vægtes samtaler på en anden og mere reflektiv måde end hverdags samtalen, og i tilgangen er der nok færre teknikker og modeller over trin, man skal igennem, end i så mange andre tilgange. Der tales i systemisk kommunikation hellere om tankeredskeer end om konkrete samtaletekniske redskaber.

Generelt gældende for tankeredskeer er, at de tjener til at belyse relationer mellem mennesker frem for at forsøge at belyse individer. De tjener til at belyse mønstre i kommunikation og adfærd frem for at afdække lineære årsags- og virkningssammenhænge i kommunikation og adfærd; og de tjener til at belyse en mangfoldighed af virkeligheder frem for ét hændelsesforløb eller én virkelighed. Systemisk kommunikation knytter an til dialog, undersøgelse, deltagelse og til at skabe sammen.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Refleksive og cirkulære spørgsmål
- Dialogisk neutralitet
- Positiv reframing
- Aktiv lytning
- Hypotesedannelser
- Skalaspørgsmål
- Domæneteorien

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Socialkonstruktionisme
- Systemisk teori

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Ulleberg, I & Jensen, P 2012: Mellem ordene, kap. 3,4 og 5; Klim

Hasselbo, G. 2004: Relationer i organisationer - en verden til forskel; Dansk Psykologisk Forlag

Moltke, H. V & Molly, A. (red.) 2009: Systemisk coaching - en grundbog; Dansk Psykologisk Forlag

Strøier, V. 2011: Konsulentens grønspættebog - Systemisk og eksistentiel tilgang til konsulentarbejde.; Vibe Strøier & Dansk Psykologisk Forlag

LOW AROUSAL APPROACH

Metoden og filosofien bag Low Arousal-tilgangen er udviklet af Dr. Andrew A. McDonnell i de sene 1980'ere – selve begrebet Low Arousal blev først taget i brug i 1994. Grundlaget for udviklingen af Low Arousal-tilgangen var, at McDonnell op igennem 80'erne oplevede, at ansatte på specialinstitutioner blev undervist i metoder, som mest af alt lignede selvforsvar. McDonnell satte sig for at udvikle et forskningsbaseret system, der byggede på en ikkevoldelig og konfliktnedtrappende tilgang.

McDonnell lagde vægt på, at man ser på individets adfærd som en strategi til at klare en svær situation og ikke som et udtryk for dårlig opdragelse eller oppositionel adfærd.

Low Arousal-tilgangens grundtanke ligger tæt op ad Ross Greenes formulerede sætning "Børn, der kan opføre sig ordentligt, gør det".

Man bør derfor ikke lægge ansvaret for konflikter og problemadfærd over på individet. Hvis individet én gang har mistet kontrollen over sig selv, er det den professionelles ansvar at udarbejde en pædagogisk plan, der minimerer risikoen for at det sker igen.

Man bør gøre sig klart, hvilken type af adfærd man møder hos individet og på, hvilken måde den skaber problemer og for hvem.

- Selvskadende adfærd – er det farligt eller ikke-farligt?
- Infleksibilitet – kan kravene tilpasses?
- Udad-reagerende adfærd – går det ud over andre eller ej?
- Seksualiserende adfærd – er det krænkende eller ej?

Man skal undlade alle såvel fysiske som konfliktoptrappende interventioner, hvis individet er i krise eller affekt. Når individet ikke er i konflikt, og adfærden er afdækket, udarbejdes der i samarbejde med individet strategier for den uønskede adfærd – dette pædagogiske arbejde forudsætter en dybdegående baggrundsviden om elevens generelle stressniveau, evner i forhold til eksekutive funktioner og fleksibilitet.

Det bedste styrende princip for at mindske problemskabende adfærd er at holde følelsesintensiteten lav, da affekt ofte overføres fra person til person. I praksis betyder det, at pædagogisk personale skal tilgå individet med et ikke-dominerende kropssprog og uden fysisk kontakt, sætte sig i øjenhøjde med individet, give individet mulighed for at trække vejret, og tale roligt og afdæmpet. Der bør evt. skiftes personale.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

De 4 hovedprincipper i denne metode bygger på følgende:

- Medarbejderne bør arbejde aktivt på at nedsætte krav, der kan føre til konflikter.
- Medarbejderne bør undgå konfronterende verbale og ikke-verbale strategier, som kan opleves truende af eleven.
- Arbejde aktivt på at ændre personalets forestillinger om brugerens motiver.
- Emotionel støtte og supervision til personalet.

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Udgangspunktet for metoden er neuropsykologi, stressforskning og den affektive teori.

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Ross Greene: "Det eksplosive barn"

Bo Hejlskov "Low arousal approach ved problemskabende adfærd ved autistetilstande"
Artikel i Autismebladet nr. 1 2005

LÆRINGSSTILE

Læringsstile er ikke et nyt begreb og har ikke en entydig betydning. Læringsstile i Danmark er mest kendt ud fra Rita Dunn og Kenn Dunns læringsmodel og tilpasset skandinavisk skolekontekst af bl.a. Lena Boström, Svend Erik Schmidt og Ole Lauridsen, og det er denne læringsstilsmetode, der her er beskrevet.

Metoden bygger på en anerkendelse af, at ikke alle mennesker lærer lige godt under de samme betingelser. Det handler altså om et individs unikke måde at lære på, og hvordan lærere kan differentiere undervisningen og give den enkelte elev bedst mulighed for læring. Metoden retter sig derfor mod såvel underviserens som elevens bevidsthed om læringsstiles betydning for læring.

Læringsstile defineres af Dunn og Dunn som de forhold under hvilke et individ bedst koncentrerer sig, behandler og husker nyt og for ham vanskeligt stof. Med deres egne ord:

"Learning style is the way each learner begins to concentrate on, process and retain new and difficult information". Dunn og Dunns læringsmodel omhandler miljømæssige, emotionelle, sociologiske, fysiologiske og psykologiske faktorer, der indvirker på den enkelte elevs læringsproces.

- Miljømæssige: Lyd, lys, temperatur, indretning
- Emotionelle: Motivation, vedholdenhed, tilpasning, struktur
- Sociologiske: Alene, par, grupper, team, autoritet, variation
- Fysiologiske: Perceptuelle (auditiv, visuel, taktil, kinæstetisk), energiindtag, tidspunkt, bevægelse
- Psykologiske: Holistisk/analytisk, impulsiv/reflekterende

Den enkeltes læringsprofil er sammensat af forskellige af disse elementer, hvor hvert element kan have større eller mindre betydning. Læringsprofilen er ikke statisk, men udvikler sig løbende gennem livet.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Indretning af bygninger og rum, der tilgodeser elevens behov for eksempelvis ro, lysstyrke, temperatur med mere.
- PAS-test, der undersøger dele af elevens læringsprofil
- Indgår i udarbejdelsen af elevens individuelle undervisningsplan
- Undervisning og samtaler, der sigter mod at bevidstgøre eleven i, hvordan og under hvilke rammer han optimerer sin læring.

METODENS TEORIGRUNDLAG

Læringsstile er ikke nogen ny pædagogisk teori og har et andet fokus i sammenligning med andre teorier (2006, p.84, Boström)

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Andersen, Peter: Læringens og tænkningens stil (antologi om stilteorier), Billesø & Baltzer, 2006

Boström og Schmidt: Læringsstile, Gyldendal Akademi, 2011

Lauridsen, Ole: Fokus på læring, Akademisk forlag, 2012

MÅLORIENTERET UNDERVISNING

”Den læringsmålstyrede undervisning begynder med det, den traditionelle undervisning forstår som afslutning, nemlig elevernes læringsresultater. Tidlig formativ evaluering – altså evaluering for læring, ikke af læring – informerer læreren om, hvor eleven befinder sig i forhold til målene. Når man ved det, kan man -- med blik for det næste forløb – tilrettelægge undervisningen”. Professor Jens Rasmussen

I Referencerammen for Den danske Kvalifikationsramme for Livslang læring (NQF) og den europæiske kvalifikationsramme for Livslang læring (EQF) inddeles læringsmål i tre kategorier Viden, Færdigheder og Kompetencer.

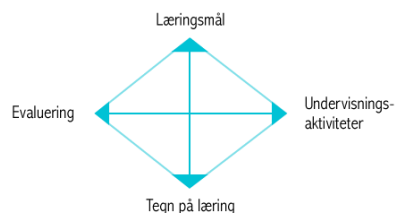
- Viden omfatter faktuel viden, teoretisk og begrebslig viden, procedure- eller principviden og praksisviden.
- Færdigheder omfatter brug af tilegnet viden og knowhow til udførelse af opgaver og opgaveløsning.
- Kompetencer omfatter brug af viden og færdigheder (personligt, fagligt, socialt og metodisk). Herunder kompetencen til at kunne reflektere over viden og færdigheder.

Beskrivelse af elevens forudsætninger, behov og interesser samt fastlæggelse af Vidensmål, Færdighedsmål og Kompetencemål udarbejdes i forbindelse med den Individuelle Undervisningsplan i samarbejde med den enkelte elev og eventuelt dennes forældre.

Læringsmålstyret undervisning foregår gennem tre faser: Planlægning, gennemførelse og evaluering. I hver af de tre faser har læreren øje for sammenhængen mellem læringsmål, valg af undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering (herunder summativ og formativ feedback), så alle elever får passende læringsudfordringer.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- UVMs portal: www.emu.dk
- ”Hvad der virker i inkluderende undervisning – og evidensbaserede undervisningsstrategier” David Mitchell
- Undervisningsministeriets didaktiske relations model

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Konstruktivisme
- Humanisme
- Anerkendende pædagogik

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

"Synlig læring - for lærere", John Hattie, DAFOLO, 2015

"Målstyret Undervisning" KVAN tidsskrift for læreruddannelse og skole nr.101, KVAN, 2015

"Hvad der virker i inkluderende undervisning – og evidensbaserede undervisningsstrategier", David Mitchell, DAFOLO, 2015

"Synlig læring og læringsmål", PP UCC Professionshøjskolen ved Henrik Stockfleth Olsen, 2016

SITUERET LÆRING

Teorien om situeret læring er udviklet af Jean Lave og Etienne Wenger og er baseret på Jean Laves antropologiske studier af læring på arbejdspladser og læring i hverdagslivet. Situeret læring henviser til læring knyttet til deltagelse i sociale praksisfællesskaber.

Situeret læring rummer såvel et kognitivt som et socialt aspekt og handler om, hvordan man som underviser kan understøtte elevernes læring ved at tilbyde dem flere gode læringsfællesskaber.

Læring ansues som et aspekt af enhver aktivitet, hvorfor læring som legitim perifer deltagelse (først se, så gøre, så lære fra sig) finder sted uanset, hvilken form for uddannelse eller læring, der definerer konteksten, om der er en intention med læringen eller ej. Der er således tale om en måde at forstå læring på.

Wenger karakteriserer social deltagelse som en lærings- og erkendelsesproces ved at integrere fire tæt forbundne komponenter: mening, praksis, fællesskab og identitet.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

Situeret læring kan foregå i for eksempel følgende planlagte praksisfællesskaber

- Køkkenlinje, ridning, svømning
- Praktikforløb ekstern og intern (planlægning, gennemførelse, evaluering)
- Planlægning, gennemførelse, evaluering af forskellige aktiviteter/arrangementer som for eksempel ungdomsfester, fodboldturneringer, dreng/pige dag og lejrskoleophold
- Deltagelse i Fælles- og bestyrelsesmøder
- OCN (Open College Network) – kreditering af ikke formelle kompetencer

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Anerkendende pædagogik
- Systemisk tænkning
- Konstruktionisme
- Fænomenologi

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Mesterlære - læring som social praksis", Redigeret af Klaus Nielsen og Steiner Kvale, Reitzel (2004)

"Situeret Læring - og andre tekster", Jean Lave og Etienne Wenger, Reitzel (2003)

Praksisfællesskaber - læring, mening og identitet, Etienne Wenger, Gyldendal akademisk (2004)

TEACCH står for "Treatment and Education of Autistic and related Communications Handicapped Children". På dansk kan det oversættes til "Behandling og Uddannelse af Børn med Autisme og Relaterede Kommunikationshandicap".

TEACCH handler grundlæggende om at anerkende en persons måde at være på med respekt for vedkommendes interesser og særpræg samt at støtte personen i forhold til dennes ressourcer og udviklingsmuligheder.

En struktureret tilrettelagt undervisning af elever med autisme vil, ud fra TEACCH-konceptet og ifølge Janic Beyer, rumme flere dimensioner:

- En grundlæggende teoretisk forståelse af autisme og omfanget af den gennemgribende udviklingsforstyrrelse samt det særlige udviklingsforløb, der kendetegner mennesker med autisme.
- En helhedsorienteret beskrivelse af eleven som et helt og unikt menneske. Tæt samarbejde mellem skole og hjem, tværfaglighed og udarbejdelse af en individuel undervisningsplan.
- Brug af forskellige strategier og søgemodeller, der udvikles individuelt ud fra elevens særlige evner og behov. Herunder visualisering, konkretisering, systematik samt organisering af tid og rum.
- Autismen ses i et livslangt perspektiv. Alle mennesker med autisme udvikler sig over tid, hvorfor alle aktiviteter bør tilrettelægges med henblik på en kontinuerlig udvidelse af elevens selvstændighed samt potentielle handlemuligheder.
- En erkendelse af, at undervisning er en dynamisk proces, hvor problemer med social forståelse, kommunikation, abstraktion, begrebsdannelse, differentiering og generalisation konstant må finde nye løsninger.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Individuel undervisningsplan
- Visualisering (Boardmaker, billeder, fotos, farvemarkering, symboler, Tegn-til-tale, Scan How, Picto Selector)
- Konkretisering (magneter, figurer, konkrete)
- Systematisering (Dag- og ugeskemaer, venstre/højre – læseretning, sortering)
- Strukturering (skemaer, klare start- og slutsignaler)
- Organisering af tid og rum (Dag- og ugeskemaer, afskærmning, Time Timer, Mobilize me - App)
- "Social stories"
- "KAT-kassen"
- "Aktøren"
- "Jeg er noget helt særligt"

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Humanisme (Respekt for mennesket *med* autisme)
- Konstruktivisme
- Kognitiv psykologi
- Anerkendende pædagogik

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

The TEACCH Program in the Era of Evidence-Based Practice Gary B. Mesibov Victoria Shea
Springer Science+Business Media, LLC 2009

TEACCH ved Hanne Sørensen og Lene Høyrup "Spurvetofte" PP

"BØRN & UNGE" 2009 nr. 7, Berit Sandberg Jarmin

"The New Social Stories Book", Carol Gray, Future Horizons, 2015

"KAT-kassen" - Annette Møller Nielsen, Kirsten Callesen, Tony Attwood, Michael Ellermann,
Dans Psykologisk Forlag, 2016

The TEACCH approach to autism spectrum disorders, G. Mesibov, G. Gary, V. Shea, E.
Schopler, Springer US, 2004

Autisme, T. Peters, Videnscenter for Autisme, 2004

Structures Teaching in the TEACCH System fra bogen "Learning and cognition in autism", E.
Schopler, G. Mesibov, Plenum Press, 2004

Janic Beyer, "Kognition og pædagogik" 27 1998

TOTALKOMMUNIKATION

Teorien tager udgangspunkt i en overbevisning om, at man ikke kan ikke-kommunikere.

Kommunikation foregår mellem og påvirkes af begge parter i en relation, og det er igennem kommunikation med andre mennesker, vi udvikler os og får viden om os selv og om andre i den livsverden, vi befinder os i.

I Total kommunikationen, har vi fokus på alle de kommunikationsformer, der bringes i spil. Vi skal som fagfolk tilegne os viden omkring kommunikationens mange former og er ansvarlige for at skabe mulighed for et meningsfyldt og udviklende kommunikationssamspil.

For voksne med udviklingshæmning gælder det om forsat at udvikle og vedligeholde evnen til at kommunikere. Det er vigtigt, fordi kommunikationen ligesom andre udviklingsområder kan forringes, hvis færdighederne ikke holdes ved lige.

REDSKABER, DER KAN ANVENDES I ARBEJDET MED METODEN

- Det talte sprog
- Tegn Til Tale
- Kommunikation via konkrete
- Kropssprog/kropshandling
- Billedkommunikation
- Lydkommunikation
- Symbolkommunikation/Boardmaker
- Taktilstøttet kommunikation

METODENS TEORIGRUNDLAG

- Kognitiv teori

REFERENCER OG FORSLAG TIL LITTERATUR, ARTIKLER OG LINKS

Hermansen M. 2013 3.udgave, kap. 2 og 5: Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer; Akademisk forlag

Lorenzen P. 2007, 6. oplag 2013: Fra tilskuer til deltager – samspil og kommunikation med voksne udviklingshæmmede; Forlag Materialecentret

Perit, B., Holst, J., Nielsen, K., & Hagensen, P. 2005: Der skal to til en tango. Om kommunikation og relationer i støtten til mennesker uden ekspressivt verbalt sprog; Socialt Udviklingscenter SUS.